Musei Archaeologici Zagrabiensis
Catalogi et Monographiae
Katalozi i monografije Arheološkoga muzeja u Zagrebu
Svezak VIII

Tomislav Bilić
Ostava srebrnog novca 15. i. 16. st. iz Bukove kod Virovitice

Nakladnik:
Arheološki muzej u Zagrebu

Za nakladnika:
Ante Rendić-Miočević

Urednik:
Ivan Mirnik

Recenzenti:
Ivan Mirnik
Marija Karbić

Lektura:
Božena Bunčić

Prijevod na engleski jezik:
Tomislav Bilić

Engleska korektura:
Sonia Wild-Bičanić

Fotografije:
Igor Krajcar

Oblikovanje:
LASERplus d.o.o.

Tisak:
Tiskara Zelina d.d.

Naklada 500 primjeraka

Musei Archaeologici Zagrabiensis
Catalogi et Monographiae
Catalogues and Monographs of the Archaeological Museum in Zagreb
Volume VIII

Tomislav Bilić
A hoard of 15th and 16th c. silver coins from Bukova near Virovitica

Publisher:
Archaeological Museum in Zagreb

For the publisher:
Ante Rendić-Miočević

Editor:
Ivan Mirnik

Reviewers:
Ivan Mirnik
Marija Karbić

Croatian proof reading:
Božena Bunčić

English translation:
Tomislav Bilić

English proof reading:
Sonia Wild-Bičanić

Photographs:
Igor Krajcar

Layout:
LASERplus d.o.o.

Print:
Tiskara Zelina d.d.

Printed in 500 copies

ARHEOLOŠKI MUZEJ u ZAGREBU

CIP zapis dostupan u računalnom katalogu Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu pod brojem 766796

ISBN 978-953-6789-57-3

Tomislav Bilić

BUKOVA

Ostava srebrnog novca iz 15. i 16. st.

A hoard of 15TH and 16TH c. silver coins

Arheološki muzej u Zagrebu, 2010.

Sadržaj / Contents

Predgovor / Foreword 7

Okolnosti nalaza i dosadašnje spominjanje u literaturi / The circumstances of the find and bibliographical references 9

Mjesto nalaza i opće karakteristike ostave / The find site and general characteristics of the hoard 11

Povijesne okolnosti / Historical background 13

Vrijednost ostave / The value of the hoard 17

Numizmatička topografija virovitičkog kraja / Numismatic topography of the Virovitica region 18

Indeksi / Indexes 22

Popis literature upotrijebljene u katalogu / Bibliography for the catalogue 23

Ostala literatura / Bibliography 23

Katalog / Catalogue 25

Napomene uz katalog / Explanations for the catalogue 25

Katalog ostave novca iz Bukove / Catalogue of the Bukova hoard 26

Table / Plates 281

Predgovor

U nekoliko dosadašnjih svezaka serije izdanja s naslovom Katalozi i monografije Arheološkoga muzeja u Zagrebu (*Catalogi et Monographiae Musei archaelogici Zagrabiensis*) sustavno su analizirane pojedine tematske cjeline koje su se odnosile na antičku, pretpovijesnu, egipatsku i srednjovjekovnu spomeničku građu iz muzejskog fundusa. U najnovijem, 8. svesku, prvi put je kao cjelina obrađen skupni nalaz novca iz muzejske Numizmatičke zbirke. Naslov najnovijeg sveska u toj specifičnoj seriji muzejskih publikacija glasi »Ostava srebrnog novca 15. i 16. st. iz Bukove kod Virovitice«. Autor sveska je Tomislav Bilić, kustos u muzejskome Numizmatičkom odjelu. Zanimljivo je da je riječ o autoru koji je u nekoliko posljednjih svezaka starijega muzejskog godišnjaka, Vjesnika Arheološkoga muzeja u Zagrebu, objavljivao priloge koji nemaju nikakvih dodirnih točaka s numizmatikom, iz čega je moguće zaključiti da su područja njegovih interesa vrlo široka i prelaze okvire njegove uže specijalnosti. U navedenim radovima on se, naime, bavio sustavima funkcioniranja stelarne navigacije, poglavito u odnosu na plovidbene putove na Mediteranu, a razmatrao je i zemljopisne i topografske aspekte u navigaciji, trudeći se ujedno objasniti pojavu nekih jadranskih toponima. Njegovu pozornost privlačili su različiti aspekti mitološke geografije te s time u vezi interpretacije pojedinih homerskih mito-geografskih podataka. U svakom slučaju riječ je o zanimljivim, ali ipak vrlo specifičnim temama koje su razmjerno rijetko prisutne u relevantnoj domaćoj arheološkoj literaturi. Razloge je moguće objasniti potrebom za poznavanjem činjenica koje su u domeni prirodnih znanosti, poglavito onih koje se odnose na astronomiju. Suvišno je isticati da razmatranja iznesenih problema u znatnoj mjeri ovise i o stanovitoj razini predznanja o sustavima navigacije ili tomu srodnim disciplinama, a takve spoznaje arheolozima su najčešće nedostupne i rijetko su u žarištu njihova zanimanja. Premda radovima što ih je objavio u muzejskom Vjesniku nije prestalo njegovo zanimanje za navedenu problematiku ovim sveskom pokazao je da se dobro snalazi i u numizmatičkim temama.

Ako bismo autorov analitički pristup obradi skupnog nalaza iz Bukove željeli prikazati u pravom svjetlu trebali bismo zaključiti da su rezultati njegovih istraživanja na najbolji način pokazali da numizmatika nije sama sebi svrhom! Obrada ostave iz Bukove autoru je, naime, poslužila kao podloga za rješavanje širokog spektra različitih problema, ne samo iz područja numizmatike nego i gospodarstva i drugih oblasti na koje se ona oslanja. U tekstu je obuhvatio podatke o okolnostima i mjestu nalaza ostave koja sadrži 5337 primjeraka srebrnog novca, a za Muzej je bila otkupljena 1947. god. Autor detaljno raspravlja o karakteru ostave te donosi i zaključke o njezinoj izvornoj vrijednosti, uspoređujući podatke koji su mu bili na raspolaganju s onodobnim cijenama različitih proizvoda na području Hrvatske i Slavonije. Dokazujući da proučavanje numizmatičke građe nije puko registriranje temeljnih podataka o pojedinom primjerku novca u za-

Foreword

Until now only thematic units concerning Greek and Roman, prehistoric, Egyptian, and mediaeval material kept in the AMZ were discussed in the volumes of the *Catalogues and monographs of the Archaeological Museum in Zagreb* series (*Catalogi et Monographiae Musei archaelogici Zagrabiensis*). In the latest (8th) volume of the series, for the first time a coin hoard kept in the Numismatic department of the AMZ is being discussed. The title of the latest volume in this series of Museum publications is »A hoard of 15th and 16th c. silver coins from Bukova near Virovitica«. Its author is Tomislav Bilić, a curator at the Numismatic department. It is interesting that he has published in several of the most recent numbers of the Museum periodical, the *Journal of the Archaeological Museum in Zagreb*, on themes with nothing in common with numismatics, which allows us to conclude that his interests are indeed wide and exceed the boundaries of his specialisation. In his papers he analyzed the principles of stellar navigation, focusing on marine routes in the Mediterranean, and he also discussed both geographical and topographical aspects of navigation, trying to explain the origin of certain Adriatic toponyms. His attention was drawn to different aspects of mythical geography and, with this in mind, interpretations of certain aspects of Homeric mytho-geographical information. In any case, these subjects are extremely interesting, but, at the same time, very specific, rarely encountered in relevant Croatian archaeological discussions. Reasons for this scarcity can be explained by lack of necessary knowledge of certain facts relating to the natural sciences, especially those related to astronomy. It is not necessary to emphasize that a discussion of these problems also depends on a certain prior knowledge of navigation systems or similar disciplines, and that kind of knowledge is often unavailable to archaeologists, or outside the focus of their interests. Although the author's interest in these subjects does not end with the papers already published in the Museum journal, with this monograph he has proved that he is at home in numismatics also.

If we are to recognize in full the author's analytical approach to the study of the Bukova hoard, we must understand that the results of his analysis superbly show that numismatics is not its own purpose. The analysis of the Bukova hoard was used by the author as a foundation for solving a number of different problems, not only numismatic, but also those relating to the economy and other disciplines related to numismatics. The discussion analyses information regarding the circumstances as well as the location of the find of the hoard, containing 5,337 silver coins in all, purchased by the Museum in 1947. The author discusses in detail the character of the hoard and its original value, comparing the available information on the contemporary prices on the territory of Croatia and Slavonia. In his conclusion the author reveals the wider social context and the relevant historical frame associated with the hoard – without these the reasons and date of the concealment of the hoard would be impossible to determine – at the same time proving that numismatics is not simply a documentation of basic information on certain

5324

5325

5326

5327

5328

5329

5330

5331